

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2014 m. liepos 10 d.*

„Darbuotojų apsauga jų darbdaviui tapus nemokiam — Direktyva 2008/94/EB — Taikymo sritis — Darbdavio teisė į kompensaciją iš valstybės narės už darbuotojui išmokėtą atlyginimą per to darbuotojo atleidimo iš darbo ginčijimo procesą, kai jis trunka ilgiau nei šešiasdešimt darbo dienų nuo ieškinio dėl užginčijimo pateikimo — Teisės į kompensaciją nebuvimas niekiniais atleidimo iš darbo atvejais — Reikalavimo, susijusio su darbdavio teise į kompensaciją, perėjimas remiantis subrogacija pagal įstatymą jo darbuotojui, kai darbdavys tampa laikinai nemokus — Darbuotojų, kurių atleidimas iš darbo buvo pripažintas niekiniu, diskriminacija — Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija — Taikymo sritis — 20 straipsnis“

Byloje C-198/13

dėl *Juzgado de lo Social n° 1 de Benidorm* (Ispanija) 2013 m. vasario 21 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2013 m. balandžio 16 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Víctor Manuel Julian Hernández,

Chems Eddine Adel,

Jaime Morales Ciudad,

Bartolomé Madrid Madrid,

Martín Selles Orozco,

Alberto Martí Juan,

Said Debbaj

prieš

Reino de España (Subdelegación del Gobierno de España en Alicante),

Puntal Arquitectura SL,

Obras Alteamar SL,

Altea Diseño y Proyectos SL,

Ángel Muñoz Sánchez,

* Proceso kalba: ispanų.

Vicente Orozco Miro,

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kuri sudaro kolegijos pirmininkas T. von Danwitz (pranešėjas), teisėjai E. Juhász, A. Rosas, D. Šváby ir C. Vajda,

generalinis advokatas Y. Bot,

posėdžio sekretorė M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2014 m. kovo 12 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- V. M. Julian Hernández, C. Eddine Adel, J. Morales Ciudad, B. Madrid Madrid, M. Selles Orozco, A. Martí Juan ir S. Debbaj, atstovaujamų *abogado* F. Van de Velde Moors,
- Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos M. García-Valdecasas Dorrego,
- Europos Komisijos, atstovaujamos R. Vidal Puig,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2008 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/94/EB dėl darbuotojų apsaugos jų darbdaviui tapus nemokiam (OL L 283, p. 36) ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 20 straipsnio išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant V.M. Julian Hernández, Ch. Eddine Adel, J. Morales Ciudad, B. Madrid Madrid, M. Selles Orozco, A. Martí Juan ir S. Debbaj ginčą su *Reino de España* (*Subdelegación del Gobierno de España en Alicante*) (Ispanijos Karalystė (Ispanijos vyriausybės subdelegacija Alikantėje), toliau – Subdelegacija), *Puntal Arquitectura SL*, *Obras Alteamar SL*, *Altea Diseño y Proyectos SL*, A. Muñoz Sánchez ir V. Orozco Miro dėl reikalavimo sumokėti sumą, kurios dydis atitinka ieškovų pagrindinėje byloje darbo užmokestį, susikaupusį vykstant procesui, per kurį ginčijamas atleidimas iš darbo, po šešiasdešimtos darbo dienos nuo jų ieškinių dėl atleidimo iš darbo užginčijimo pateikimo iki teismo sprendimo, kuriuo šie atleidimai pripažįstami niekiniais, įteikimo.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 2008/94 3 ir 7 konstatuojamosiose dalyse numatyta:

„(3) Būtina apsaugoti darbuotojus jų darbdaviui tapus nemokiam ir suteikti darbuotojams minimalų apsaugos lygį, ypač siekiant garantuoti neįvykdytų reikalavimų sumokėjimą, tuo pat metu atsižvelgiant į Bendrijos subalansuotos ekonominės ir socialinės plėtros poreikį. Dėl to valstybės narės turėtų įsteigti instituciją, kuri garantuotų neįvykdytų reikalavimų sumokėjimą atitinkamiems darbuotojams.

<...>

(7) Valstybės narės gali nustatyti garantijų institucijų atsakomybės ribas, kurios turi sutapti su šios direktyvos socialiniu tikslu ir kuriose galima atsižvelgti į skirtingus reikalavimų lygius.“

- 4 Direktyvos 2008/94 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „ši direktyva taikoma darbuotojų reikalavimams, kylantiems dėl darbo sutarčių ar darbo santykių ir pateiktiems 2 straipsnio 1 dalyje apibrėžtiems nemokiems darbdaviams“.

- 5 Šios direktyvos 2 straipsnyje nustatyta:

„1. Šioje direktyvoje darbdavys laikomas nemokiu, jeigu pagal atitinkamos valstybės narės įstatymus ir kitus teisės aktus pateikiamas prašymas pradėti kolektyvinius procesinius veiksmus dėl darbdavio nemokumo, apimant darbdavio viso turto ar jo dalies atėmimą bei likvidatoriaus ar asmens, atliekančio panašų darbą, paskyrimą, o pagal pirmiau minėtus įstatymus ir kitus teisės aktus kompetentinga institucija:

- a) nusprendė pradėti procesinius veiksmus arba;
- b) nustatė, jog darbdavio įmonė yra visiškai uždaryta arba verslas baigtas vykdyti, o esamo turto nepakanka, kad būtų prasminga pradėti procesinius veiksmus.

2. Ši direktyva nepažeidžia nacionalinės teisės aktuose vartojamų sąvokų „darbuotojas“, „darbdavys“, „darbo užmokestis“, „neatidėliotina teisė“ ir „būsimoji teisė“.

<...>

4. Ši direktyva nekliudo valstybėms narėms suteikti darbuotojams apsaugą kitais nemokumo atvejais, pavyzdžiui, kai mokėjimai buvo *de facto* nutraukti visam laikui remiantis nacionaliniuose teisės aktuose nustatyta tvarka, kuri skiriasi nuo 1 dalyje paminėtos tvarkos.

<...>“

- 6 Tos pačios direktyvos 3 straipsnyje numatyta:

„Valstybės narės imasi priemonių, būtinų užtikrinti, kad garantijų institucijos garantuotų, laikantis 4 straipsnio reikalavimų, darbuotojams neįvykdytų reikalavimų, kylančių dėl darbo sutarčių ar darbo santykių, sumokėjimą, įskaitant, jeigu numatyta nacionalinės teisės aktais, išeitines išmokas dėl nutrauktų darbo santykių.

Reikalavimai, kuriuos perėmė garantijų institucija, yra neįvykdyti su darbo užmokesčiu susiję reikalavimai už laikotarpį iki valstybių narių nustatytos datos ir (arba), kai kuriais atvejais, po jos.“

7 Pagal Direktyvos 2008/94 4 straipsnio 1 ir 2 dalis:

„1. Valstybės narės turi teisę apriboti 3 straipsnyje nurodytų garantijų institucijų atsakomybę.

2. Jeigu valstybės narės pasinaudoja 1 dalyje nurodyta galimybe, jos nurodo laikotarpį, už kurį garantijų institucija turi sumokėti neįvykdytus reikalavimus. Tačiau jis negali būti trumpesnis nei laikotarpis, apimantis paskutinių trijų mėnesių darbo santykių iki ir (arba) po 3 straipsnio antroje pastraipoje nurodytos datos, darbo užmokestį.

Valstybės narės šį minimalų trijų mėnesių laikotarpį gali įskaityti į atskaitinį laikotarpį, kuris būtų ne trumpesnis kaip šeši mėnesiai.

Valstybės narės, kurių atskaitinis laikotarpis ne trumpesnis kaip 18 mėnesių, gali iki aštuonių savaičių sutrumpinti laikotarpį, už kurį garantijų institucija turi sumokėti neįvykdytus reikalavimus. Tokiu atveju apskaičiuojant minimalų laikotarpį remiamasi tais laikotarpiais, kurie yra palankiausi darbuotojui.“

8 Šios direktyvos 5 straipsnyje nustatyta:

„Valstybės narės nustato išsamias garantijų institucijų organizavimo, finansavimo ir veiklos taisykles
<...>

<...>“

9 Pagal tos pačios direktyvos 11 straipsnio pirmą dalį ši direktyva „nepažeidžia valstybių narių teisės taikyti arba priimti darbuotojams palankesnius įstatymus ir kitus teisės aktus“.

Ispanijos teisė

Konstitucija

10 Konstitucijos 121 straipsnyje nustatyta, kad „dėl teismo klaidos ir dėl teisminės institucijos netinkamo veikimo padaryta žala suteikia teisę į žalos atlyginimą valstybės sąskaita, kaip nustatyta teisės aktuose“.

Darbuotojų statusas

11 1995 m. kovo 24 d. Karaliaus įstatyminiu dekretu Nr. 1/1995 (*Real Decreto Legislativo 1/1995*; BOE, Nr. 75, 1995 m. kovo 29 d., p. 9654) priimto ir klostantis faktinėms aplinkybėms pagrindinėje byloje galiojusio konsoliduotos redakcijos Įstatymo dėl darbuotojų statuto (*texto refundido de la Ley del Estatuto de los Trabajadores*) (toliau – Darbuotojų statusas) 33 straipsnis išdėstytas taip:

„1. Darbo užmokesčio garantijų fondas prie Darbo ir socialinės apsaugos ministerijos yra nepriklausoma juridinio asmens statusą ir teisę veikti siekiant įgyvendinti savo tikslus turinti organizacija, kuri darbdavių nemokumo ar bankroto atvejais išmoka darbuotojams priklausančias darbo užmokesčio sumas.

Darbo užmokesčiu, taikant pirmesnę pastraipą, laikoma taikos sutartimi arba teismo sprendimu pagal 26 straipsnio 1 dalį pripažinta suma ir darbo užmokestis, susikaupęs vykstant procesui, per kurį ginčijamas atleidimas iš darbo, įstatymo numatytais atvejais, ir Fondas negali vienu ar kitu pagrindu

kartu ar atskirai išmokėti sumos, kuri būtų didesnė už tam tikros profesijos atstovams mokamą trijų dienų minimalaus dienos darbo užmokesčio dydžio sumą, įskaitant proporcingą premijų dalį, padaugintą iš dienų, kuriomis nemokėtas darbo užmokestis, skaičiaus, bet ne daugiau kaip iš šimto penkiasdešimt dienų.

2. Darbo užmokesčio garantijų fondas pirmesnėje dalyje nurodytais atvejais moka teismo sprendimu, nutartimi, teismine taikos sutartimi arba administracinės institucijos sprendimu darbuotojams pripažintas kompensacijas dėl atleidimo iš darbo arba dėl sutarčių nutraukimo pagal šio įstatymo 50, 51 ir 52 straipsnius arba dėl sutarčių nutraukimo pagal 2003 m. liepos 9 d. Įstatymo 22/2003 dėl bankroto 64 straipsnį ir kompensacijas už laikinų arba terminuotų darbo sutarčių nutraukimą įstatyme numatytais atvejais. Visais atvejais šis mokėjimas vykdomas ne daugiau kaip už vienus metus, o dienos darbo užmokestis, kuriuo remiantis atliekamas skaičiavimas, negali viršyti trijų dienų minimalaus tam tikros profesijos atstovams mokamo dienos darbo užmokesčio dydžio sumos, įskaitant proporcingą premijos dalį.

<...>

6. Pagal šį straipsnį darbdavys laikomas nemokiu, kai, pradėjus išieškojimą Darbo ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme numatyta tvarka, su darbo santykiais susiję reikalavimai negali būti patenkinami. <...>“

- 12 Darbuotojų statuto 53 straipsnyje „Darbo santykių nutraukimo dėl objektyvių priežasčių forma ir pasekmės“ nustatyta:

„1. Priimant sprendimą dėl darbo santykių nutraukimo, patenkantį į pirmesnio straipsnio taikymo sritį, būtina laikytis šių reikalavimų:

- a) Darbuotojui turi būti raštu pranešta apie atleidimo iš darbo priežastį.
- b) Tuo pat metu, kai įteikiamas raštiškas pranešimas, darbuotojui turi būti išmokėta dvidešimties dienų dydžio kompensacija už kiekvienus išdirbtus metus, kuri apskaičiuojama proporcingai mėnesių skaičiui už trumpesnius nei vienus metų laikotarpius, bet negali viršyti dvylikos mėnesių darbo užmokesčio dydžio sumos.

<...>

4. Kai darbdavys nesilaiko šio straipsnio 1 dalyje nustatytų reikalavimų arba darbdavio sprendime nutraukti darbo sutartį nurodomos Konstitucijos ar įstatymo draudžiamos diskriminacinės priežastys ar jis priimtas pažeidžiant darbuotojo pagrindines teises ir laisves, sprendimas nutraukti darbo sutartį yra niekinis ir teismas tokiu jį pripažįsta savo iniciatyva. <...>

<...>“

- 13 Šio statuto 55 straipsnio 6 dalies c punkte nustatyta:

„Niekinio atleidimo iš darbo atveju darbuotojas nedelsiant grąžinamas į darbą ir jam sumokamas negautas darbo užmokestis.“

14 Pagal to paties kodekso 56 straipsnio 1 dalį:

„Atleidimą iš darbo pripažinus neteisėtu, darbdavys per 5 dienas nuo teismo sprendimo įteikimo gali pasirinkti arba grąžinti darbuotoją į darbą ir sumokėti šios 1 dalies b punkte minimą darbo užmokestį, susikaupusį vykstant procesui, per kurį ginčijamas atleidimas iš darbo, arba sumokėti šias teismo sprendimu nustatomas pinigines išmokas:

- a) Kompensaciją, kurią sudaro keturiasdešimt penkių dienų darbo užmokestis už kiekvienus išdirbtus metus (už trumpesnius nei vienų metų laikotarpius apskaičiuojama *pro rata* išdirbtiems mėnesiams) ir kurios bendra suma negali viršyti keturiasdešimt dviejų mėnesių darbo užmokesčio.
- b) Sumą, kurią sudaro darbo užmokestis, kurį nustota gauti nuo atleidimo iš darbo dienos iki teismo sprendimo, kuriuo atleidimas iš darbo pripažintas neteisėtu, įteikimo dienos ar iki dienos, kai darbuotojas susirado kitą darbą, jeigu jis įdarbinamas prieš priimant šį teismo sprendimą ir darbdavys pateikia įrodymų apie darbuotojui sumokėtas sumas, kurias galima išskaityti iš darbo užmokesčio, susikaupusio vykstant procesui, per kurį ginčijamas atleidimas iš darbo.“

15 Darbuotojų statuto 57 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Kai teismo sprendimas, kuriuo atleidimas iš darbo pripažįstamas neteisėtu, priimamas praėjus daugiau nei šešiasdešimt darbo dienų nuo ieškinio pareiškimo, darbdavys gali reikalauti, kad valstybė sumokėtų darbuotojui 56 straipsnio 1 dalies b punkte nurodytą sumą už laikotarpį, kuris viršija tą šešiasdešimties dienų laikotarpį.“

LPL

16 1995 m. balandžio 7 d. Karaliaus įstatyminiu dekretu Nr. 2/1995 (*Real Decreto Legislativo 2/1995*; BOE, Nr. 86, 1995 m. balandžio 11 d., p. 10695) priimto ir klostantis faktinėms pagrindinėms bylos aplinkybėms galiojusio konsoliduotos redakcijos Darbo ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo (*texto refundido de la Ley de Procedimiento Laboral*) (toliau – LPL) 116 straipsnyje nustatyta:

„1. Jei nuo ieškinio dėl atleidimo iš darbo pateikimo iki pirmo *Juzgado* ar *Tribunal* sprendimo, kuriuo atleidimas iš darbo pripažįstamas neteisėtu, priėmimo dienos praėjo daugiau nei šešiasdešimt darbo dienų, įsiteisėjus teismo sprendimui darbdavys gali reikalauti, kad valstybė sumokėtų darbuotojui darbo užmokestį už laikotarpį, kuris viršija tą terminą.

2. Jeigu darbdavys laikinai nemokus, darbuotojas gali tiesiogiai reikalauti, kad valstybė sumokėtų pirmesnėje dalyje nurodytą darbo užmokestį, kurio nesumokėjo darbdavys.“

17 LPL 279 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Per tris paskesnes dienas teismas priima nutartį, kurioje, išskyrus atvejus, kai nenustatoma nė viena iš dviejų priverstinio vykdymo prašančio asmens nurodytų aplinkybių:

- a. pripažįsta darbo santykio nutraukimą nuo šios nutarties priėmimo dienos;
- b. nurodo sumokėti darbuotojui kompensaciją, numatytą šio įstatymo 110 straipsnio 1 dalyje <...>;
- c. įpareigoja darbdavį sumokėti darbo užmokestį, negautą nuo teismo sprendimo, kuriuo atleidimas iš darbo pripažįstamas neteisėtu pirmą kartą, įteikimo iki minėtos nutarties priėmimo dienos.“

18 LPL 284 straipsnyje nustatyta:

„Nepažeidžiant pirmesnių straipsnių, kai nustatoma, kad grąžinti darbuotojo į darbą neįmanoma dėl įmonės veiklos sustabdymo ar nutraukimo, teismas priima nutartį, kurioje pripažįsta darbo santykių nutrūkimą nuo šios nutarties priėmimo dienos ir nurodo sumokėti darbuotojui kompensacijas ir jo negautą darbo užmokestį, kaip numatyta 279 straipsnio 2 dalyje.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 19 2008 m. gruodžio 16 d. ieškovai pagrindinėje byloje kreipėsi į *Juzgado de lo Social n° 1 de Benidorm* ir pareiškė ieškinį dėl atleidimo iš darbo savo darbdaviams, t. y. *Puntal Arquitectura SL, Obras Alteamar SL, Altea Diseño y Proyectos SL*, A. Muñoz Sánchez ir V. Orozco Miro.
- 20 2009 m. spalio 2 d. sprendimu šis teismas, pirma, konstatavo, kad šie atleidimai yra niekiniai, ir, antra, pripažino, kad ieškovus pagrindinėje byloje siejantys darbo santykiai su *Obras Alteamar SL* ir *Altea Diseño y Proyectos SL* yra nutraukti dėl šių bendrovių veiklos nutraukimo. Šiuo sprendimu abiem bendrovėms buvo nurodyta išmokėti ieškovams pagrindinėje byloje kompensacijas už atleidimą iš darbo ir darbo užmokestį, susikaupusį nuo jų atleidimo iš darbo, įskaitant ir laikotarpį, kuriuo vyko procesas dėl ginčijamo atleidimo iš darbo. Šiuo sprendimu tas pats teismas taip pat nurodė *Fondo de Garantía Salarial* (Darbo užmokesčio garantijų fondas, toliau – *Fogasa*) subsidiariai užtikrinti šių sumų išmokėjimą laikantis teisės aktuose nustatytų ribų.
- 21 2010 m. birželio 11 d. šios bendrovės buvo pripažintos laikinai nemokiomis.
- 22 Kadangi ieškovams pagrindinėje byloje nepavyko pasiekti, kad būtų įvykdytas dėl šių bendrovių priimtas 2009 m. spalio 2 d. *Juzgado de lo Social n° 1 de Benidorm* sprendimas, jie pareikalavo *Fogasa* išmokėti šiame sprendime nustatytas sumas laikantis teisės aktuose nustatytos viršutinės ribos.
- 23 Vėliau jie pareikalavo iš Subdelegacijos išmokėti per procesą dėl ginčijamo atleidimo iš darbo po šešiasdešimtos darbo dienos nuo jų ieškinio dėl užginčijimo pareiškimo iki pranešimo apie teismo sprendimą, kuriuo šie atleidimai iš darbo pripažinti niekiniais, susikaupusio darbo užmokesčio dydžio sumą. Šis prašymas buvo atmestas 2010 m. lapkričio 9 d. Subdelegacijos sprendimu dėl to, kad, remiantis minėtu teismo sprendimu, šie atleidimai iš darbo buvo pripažinti ne neteisėtais, bet niekiniais.
- 24 2010 m. lapkričio 25 d. ieškovai pagrindinėje byloje kreipėsi į *Juzgado de lo Social n° 1 de Benidorm* su ieškiniu dėl to sprendimo, kad iš Subdelegacijos būtų priteista sumokėti šią sumą.
- 25 Kadangi nacionalinės teisės aktuose numatyta, kad Ispanijos valstybė turi sumokėti atlyginimus, susikaupusius po šešiasdešimtos dienos nuo ieškinio dėl atleidimo iš darbo pateikimo datos tik tuo atveju, kai atleidimas iš darbo pripažintas neteisėtu, o ne kai konstatuota, jog atleidimas iš darbo yra niekinis, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teismui kyla klausimas, ar šis skirtingas darbuotojų vertinimas pagal tai, ar jų atleidimas iš darbo buvo neteisėtas, ar niekinis, turi būti laikomas prieštaraujančiu Chartijos 20 straipsniui.
- 26 Šiuo klausimu minėtas teismas pažymi, kad, remiantis nacionalinės teisės aktais, esminis skirtumas tarp neteisėto atleidimo ir niekinio atleidimo yra tas, kad pirmuoju atveju darbdaviui leidžiama, užuot grąžinus darbuotoją į darbą, nutraukti su juo sudarytą darbo sutartį ir sumokėti kompensaciją, o antruoju atveju darbdavys privalo grąžinti darbuotoją į darbą. Todėl, jeigu darbdavys nutraukia veiklą, nacionalinis teismas gali pareigą grąžinti į darbą darbuotoją, kurio atleidimas pripažintas niekiniu, pakeisti pareigą išmokėti kompensaciją, jei konstatuojama, kad darbo sutartis nutraukta. Visais šiais atvejais darbdavys privalo darbuotojui išmokėti darbo užmokestį, susikaupusį per atleidimo iš darbo užginčijimo procesą.

- 27 Dėl Ispanijos valstybės pareigos sumokėti darbo užmokestį, susikaupusį per atleidimo iš darbo užginčijimo procesą po šešiasdešimos darbo dienos nuo ieškinio dėl užginčijimo pareiškimo, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad, remiantis *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) praktika, pagrindinis kreditorius, turintis vykdyti šią pareigą, yra darbdavys, kuris neprivalo atsakyti už teismų tam tikrų vėlavimų pasekmes. Tik jeigu darbdavys yra nemokus, o minėtas darbo užmokestis nesumokėtas, darbuotojai gali perimti regreso tvarka darbdavio reikalavimą – tiesioginį – Ispanijos valstybei juos sumokėti pagal LPL 116 straipsnio 2 dalį. Kadangi darbdavys negali reikalauti iš Ispanijos valstybės sumokėti darbo užmokestį niekinio atleidimo iš darbo atveju, tokį atleidimą iš darbo patyrę darbuotojai negali, remdamiesi jų nemokaus darbdavio teisių perėmimu regreso tvarka, reikalauti, kad valstybė padengtų su neišmokėtu darbo užmokesčiu susijusį įsiskolinimą.
- 28 Šiomis aplinkybėmis *Juzgado de lo Social nº 1 de Benidorm* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar [Darbuotojų statuto] 57 straipsnyje, skaitomame kartu su [LPL] 116 straipsnio 2 dalimi, numatyta taisyklė, pagal kurią [Ispanijos] valstybė darbdavio nemokumo atveju turi tiesiogiai darbuotojams sumokėti darbo užmokestį, susikaupusį vykstant procesui, per kurį ginčijamas atleidimas iš darbo, už laikotarpį, viršijantį šešiasdešimt <...> darbo dienų nuo ieškinio pateikimo kompetentingam teismui, patenka į [Direktyvos 2008/94], ypač jos 1 straipsnio 1 dalies, 2 straipsnio 3 ir 4 dalių, 3, 5 ir 11 straipsnių, taikymo sritį?
 2. Jei Teisingumo Teismo atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas, ar [Ispanijos] valstybės praktika darbdavio nemokumo atveju mokėti tiesiogiai darbuotojams darbo užmokestį, susikaupusį vykstant procesui, per kurį ginčijamas atleidimas iš darbo, už laikotarpį, viršijantį šešiasdešimt <...> darbo dienų nuo ieškinio pateikimo kompetentingam teismui, tik tais atvejais, kai atleidimą iš darbo teismas pripažino neteisėtu, o ne niekiniu, prieštarauja [Chartijos] 20 straipsniui ir bet kuriuo atveju bendrajam Sąjungos teisės lygybės ir nediskriminavimo principui?
 3. Be to, ar teismas, kaip antai teikiantis prašymą priimti prejudicinį sprendimą, galėtų netaikyti teisės normos, pagal kurią [Ispanijos] valstybė gali darbuotojams tiesiogiai jų darbdavio nemokumo atveju mokėti darbo užmokestį, susikaupusį vykstant procesui, per kurį ginčijamas atleidimas iš darbo, už laikotarpį, viršijantį šešiasdešimt <...> darbo dienų nuo ieškinio pateikimo kompetentingam teismui, tik tuo atveju, kai atleidimą iš darbo teismas pripažino neteisėtu, o ne niekiniu, nors lyginant šiuos abu atvejus, [kiek tai susiję] su darbo užmokesčiu, susikaupusiu vykstant procesui, per kurį ginčijamas atleidimas iš darbo, jokių objektyvių skirtumų nenustatyta?“

Dėl prejudicinių klausimų

- 29 Šiais klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar nacionalinės teisės aktai, kaip antai aptariamai pagrindinėje byloje, pagal kuriuos darbdavys gali aptariamoms valstybės narės prašyti sumokėti darbo užmokestį, susikaupusį vykstant procesui, per kurį ginčijamas atleidimas iš darbo, už laikotarpį, praėjus šešiasdešimčiai darbo dienų nuo ieškinio pateikimo, ir pagal kuriuos tuo atveju, jei darbdavys šio darbo užmokesčio nesumokėjo ir yra laikinai nemokus, atitinkamas darbuotojas gali, pasinaudodamas įstatyme numatyta subrogacijos teise, reikalauti tiesiogiai iš šios valstybės narės sumokėti šį darbo užmokestį, patenka į Direktyvos 2008/94 taikymo sritį, ar Chartijos 20 straipsnis prieštarauja šioms teisės aktams dėl to, kad jie taikomi tik neteisėto, o ne niekinio atleidimo atvejais, ir ar nacionalinis teismas, nagrinėjantis ieškinį dėl niekinio atleidimo iš darbo, gali netaikyti šių teisės aktų.

- 30 Visų pirma reikia pažymėti, kad nors valstybė narė gali save pačią nurodyti kaip pareigos mokėti pagal Direktyvą 2008/94 užtikrintus darbo užmokesčius vykdytoją (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Gharehveran*, C-441/99, EU:C:2001:551, 39 punktą), Ispanijos Karalystė įsteigė *Fogasa*, kuri yra garantijų institucija pagal šią direktyvą. Iš Teisingumo Teismo turimų duomenų matyti, kad, kaip numatyta Darbuotojų statuto 33 straipsnyje, *Fogasa*, laikydamosi teisės aktuose nustatytos viršutinės ribos, ieškovams pagrindinėje byloje išmokėjo atlyginimus, susikaupusius būtent per procesą, per kurį ginčytas jų atleidimas iš darbo, ir kompensacijas už atleidimą iš darbo, kurių neišmokėjo jų nemokūs darbdaviai. Remiantis tais pačiais duomenimis taip pat galima teigti, kad *Fogasa* mokėjimais buvo įvykdyta Direktyvoje 2008/94 nustatyta pagal darbo sutartį dirbančių darbuotojų minimalios apsaugos darbdavio nemokumo atveju pareiga, o tai vis dėlto turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.
- 31 Klausimai susiję tik su pagal Darbuotojų statuto 57 straipsnį ir LPL 116 straipsnį kylančia teise reikalauti iš Ispanijos valstybės sumokėti darbo užmokestį, susikaupusį po šešiasdešimtos darbo dienos nuo proceso dėl šių atleidimų iš darbo užginčijimo pradžios datos, ir su aplinkybe, kad ši teisė numatyta tik tais atvejais, kai atleidimas iš darbo pripažįstamas neteisėtu, o ne niekiniu.
- 32 Reikia pažymėti, kad šios Ispanijos teisės nuostatos turi būti vertinamos atsižvelgiant į Chartijos 20 straipsnį, jeigu jos patenka į Direktyvos 2008/94 taikymo sritį. Iš tiesų, remiantis Chartijos 51 straipsnio 1 dalimi, jos nuostatos skirtos valstybėms narėms tik tais atvejais, kai jos įgyvendina Sąjungos teisę. Pagal to paties straipsnio 2 dalį ši Chartija neišplečia Sąjungos teisės taikymo srities už Sąjungos įgaliojimų ribų, „nenustato Sąjungai naujų įgaliojimų ar užduočių ir nepakeičia Sutartyse nustatytųjų“ (Sprendimo *McB.*, C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, 51 punktą; Sprendimo *Dereci ir kt.*, C-256/11, EU:C:2011:734, 71 punktą ir Sprendimo *Siragusa*, C-206/13, EU:C:2014:126, 20 punktą).
- 33 Kaip galima teigti remiantis Chartijos 51 straipsnio išaiškinimais, į kuriuos privaloma tinkamai atsižvelgti pagal tos Chartijos 52 straipsnio 7 dalį, minėtame 51 straipsnyje nustatyta įgyvendinimo sąvoka patvirtina Teisingumo Teismo praktiką dėl Sąjungos pagrindinių teisių, kaip Sąjungos teisės bendrųjų principų, taikymo, susiklosčiusią prieš įsigaliojant Chartijai (Sprendimas *Wachauf*, 5/88, EU:C:1989:321; Sprendimas *ERT*, C-260/89, EU:C:1991:254, ir Sprendimas *Annibaldi*, C-309/96, EU:C:1997:631), pagal kurią Sąjungos atžvilgiu apibrėžtas reikalavimas gerbti pagrindines teises yra privalomas valstybėms narėms tik tuo atveju, kai jų veiksmai patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, 18 punktą).
- 34 Šiuo klausimu svarbu priminti, kad sąvoka „Sąjungos teisės įgyvendinimas“, kaip ji suprantama pagal Chartijos 51 straipsnį, suponuoja sąsają tarp Sąjungos teisės akto ir aptariamų nacionalinės priemonės, kuri turi būti daugiau nei tik sričių panašumas arba vienos srities netiesioginis poveikis kitai (šiuo klausimu žr. iki Chartijos įsigaliojimo priimtus Teisingumo Teismo sprendimus *Defrenne*, 149/77, EU:C:1978:130, 29–32 punktai; *Kremzow*, C-299/95, EU:C:1997:254, 16 ir 17 punktai; *Mangold*, C-144/04, EU:C:2005:709, 75 punktą ir *Siragusa*, EU:C:2014:126, 24 punktą).
- 35 Be kita ko, Teisingumo Teismas konkrečiai padarė išvadą, kad Sąjungos pagrindinės teisės negali būti taikomos siejant su nacionaline teise, nes atitinkamos srities Sąjungos teisės nuostatose nebuvo nustatyta jokia konkreti valstybių narių pareiga dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamos situacijos (žr. Sprendimo *Maurin*, C-144/95, EU:C:1996:235, 11 ir 12 punktus ir Sprendimo *Siragusa*, EU:C:2014:126, 26 ir 27 punktus).
- 36 Tuo pačiu klausimu Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad dėl EB 13 straipsnio (dabar – SESV 19 straipsnis) į Sąjungos teisės taikymo sritį pagrindinių teisių, kaip Sąjungos teisės bendrųjų principų, taikymo tikslais savaime negali patekti nacionalinė priemonė, kuri nėra pagal šį straipsnį priimta nacionalinė priemonė (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Bartsch*, C-427/06, EU:C:2008:517, 18 punktą; Sprendimo *Küçükdeveci*, C-555/07, EU:C:2010:21, 25 punktą ir Sprendimo *Römer*, C-147/08, EU:C:2011:286, 61 punktą). Todėl tik dėl aplinkybės, kad nacionalinė priemonė susijusi su sritimi, kurioje Sąjunga turi kompetenciją, ta priemonė negali patekti į Sąjungos teisės taikymo sritį,

vadinas, Chartija negali būti jai taikoma (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Gueye ir Salmerón Sánchez*, C-483/09 ir C-1/10, EU:C:2011:583, 55, 69 ir 70 punktus ir Sprendimo *Pringle*, C-370/12, EU:C:2012:756, 104, 105, 180 ir 181 punktus).

- 37 Remiantis nusistovėjusia Teisingumo Teismo praktika, nustatant, ar nacionalinė priemonė susijusi su Sąjungos teisės įgyvendinimu, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį, reikia patikrinti, be kita ko, ar nagrinėjama nacionalinės teisės aktais siekiama įgyvendinti Sąjungos teisės nuostatą, taip pat šių teisės aktų pobūdį ir tai, ar jais siekiama kitų tikslų nei tie, kurie nustatyti Sąjungos teisėje, net jeigu jie šiai teisei gali daryti netiesioginį poveikį, taip pat – ar egzistuoja konkretūs Sąjungos teisės aktai šioje srityje arba aktai, galintys jai daryti poveikį (žr. Sprendimo *Annibaldi*, EU:C:1997:631, 21–23 punktus; Sprendimo *Iida*, C-40/11, EU:C:2012:691, 79 punktą; Sprendimo *Ymeraga ir kt.*, C-87/12, EU:C:2013:291, 41 punktą ir Sprendimo *Siragusa*, EU:C:2014:126, 25 punktą).
- 38 Pirma, dėl pagrindinėje byloje aptariamais teisės aktais siekiamų tikslų reikia pažymėti, kad remiantis Teisingumo Teismui pateiktoje bylos medžiagoje esančiais duomenimis ir Ispanijos vyriausybės per teismo posėdį pateiktais paaiškinimais galima teigti, kad šiais teisės aktais įtvirtinta Ispanijos valstybės atsakomybė už teisminės institucijos „netinkamą veikimą“. Šiuo tikslu, kai atleidimo iš darbo užginčijimo proceso trukmė viršija šešiasdešimt dienų, pagal Darbuotojų statuto 57 straipsnį ir LPL 116 straipsnio 1 dalį darbdaviui suteikiama teisė reikalauti iš Ispanijos valstybės sumokėti darbo užmokesť, mokėtiną po šešiasdešimos darbo dienos nuo šio proceso pradžios. Remdamasis LPL 116 straipsnio 2 dalimi pagal darbo sutartį dirbantis darbuotojas gali tiesiogiai reikalauti iš Ispanijos valstybės sumokėti šį darbo užmokesť, jei darbdavys laikinai nemokus ir dar nesumokėjo to darbo užmokesčio, tik dėl to, kad teisės aktuose įtvirtintas darbdavio teisių perdavimas Ispanijos valstybei.
- 39 Tuo remiantis darytina išvada, kad LPL 116 straipsnio 2 dalies tikslas yra ne darbdavio įsiskolinimo darbuotojui, kylančio iš jų darbo santykių, pripažinimas, kuriam gali būti taikoma Direktyva 2008/94, kaip nustatyta jos 1 straipsnio 1 dalyje, o pripažinimas kitokio pobūdžio teisės, t. y. darbdavio teisės reikalauti iš Ispanijos valstybės kompensuoti patirtą žalą dėl teisminės institucijos „netinkamo veikimo“, nes ta teisė kyla iš aplinkybės, kad pagal nacionalinės teisės aktus darbdavys privalo mokėti darbo užmokesť vykstant atleidimo iš darbo užginčijimo procesui. Taigi paaiškėja, kad nors pagal LPL 116 straipsnio 2 dalį suteikiama teisė gauti sumą, kurią sudaro po šešiasdešimos darbo dienos nuo šio proceso pradžios susikaupęs darbo užmokesť, ši suma yra Ispanijos įstatymų leidėjo darbdaviui mokama kompensacija, į kurią pagal darbo sutartį dirbantis darbuotojas gali pretenduoti tik taikant teisės aktuose įtvirtintą subrogaciją.
- 40 Be to, reikia pažymėti, kad pagal Darbuotojų statuto 57 straipsnį ir LPL 116 straipsnį kylanti teisė netaikoma darbo užmokesčiui, susikaupusiam per pirmąsias šešiasdešimt darbo dienų nuo atleidimo iš darbo užginčijimo proceso pradžios. Kadangi pagal šias nuostatas nesuteikiama teisė į jokią išmoką, kai atleidimo iš darbo užginčijimo proceso trukmė neviršija šešiasdešimties darbo dienų, tomis nuostatomis neužtikrinamas Direktyvos 2008/94 3 straipsniu ir 4 straipsnio 2 dalimi reikalaujamas darbo užmokesčio mokėjimas minimaliu trijų paskutinių mėnesių, kuriuos truko darbo santykiai, laikotarpiu. Tačiau laikotarpiu, kuris prasideda po šešiasdešimos darbo dienos ir tęsiasi iki pranešimo apie teismo sprendimą, kuriuo konstatuojamas atleidimo iš darbo neteisėtumas, ši teisė taikoma visiems darbo užmokesčiams be jokių apribojimų.
- 41 Remiantis pagrindinėje byloje aptariamų teisės aktų analize darytina išvada, kad tais teisės aktais siekiama ne užtikrinti Direktyvoje 2008/94 numatytą minimalią pagal darbo sutartį dirbančių darbuotojų apsaugą darbdavio nemokumo atveju, bet garantuoti, kad Ispanijos valstybė atlygins žalą, patirtą dėl daugiau kaip šešiasdešimt darbo dienų trunkančio teismo proceso.
- 42 Nors pagal LPL 116 straipsnio 2 dalį mokamų sumų dydis gali viršyti *Fogasa* garantuojamų dėl darbo užmokesčio susidariusių skolinių išipareigojimų dydį, remiantis Ispanijos vyriausybės pastabomis darytina išvada, pirma, kad ši aplinkybė kyla iš to, jog pagal šią nuostatą suteikiama teisė į žalos atlyginimą, kurios dydis neribojamas siekiant įtvirtinti Ispanijos valstybės atsakomybę už pernelyg ilgą

teisminių procesų trukmę, ir, antra, ši nuostata nėra Ispanijos teisės aktų leidėjo sprendimo pagal darbo sutartį dirbantiems darbuotojams suteikti papildomą apsaugą, palyginti su *Fogasa* suteikta garantija, išraiška.

- 43 Antra, reikia pažymėti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pagal LPL 116 straipsnio 2 dalį pateikti ieškovų pagrindinėje byloje reikalavimai sumokėti nesusiję su laikotarpiu, kuriam taikoma *Fogasa* garantija, bet viršija jos ribas. Kaip matyti iš šio sprendimo 30 punkto, *Fogasa* padengė šių darbuotojų su darbo užmokesčiu susijusius reikalavimus paisydama teisės aktuose nustatytą ribą, ir taip įvykdyta Direktyvoje 2008/94 nustatyta minimalios pagal darbo sutartį dirbančių darbuotojų apsaugos darbdavio nemokumo atveju pareiga. Tokiomis aplinkybėmis pagal LPL 116 straipsnio 2 dalį kylančios teisės suteikimas ieškovams pagrindinėje byloje arba jos nesuteikimas negali daryti neigiamos įtakos ar apriboti minimalios apsaugos, kurią Ispanijos valstybė jiems garantavo per *Fogasa*, kaip nustatyta minėtos direktyvos 3 ir 4 straipsniuose.
- 44 Trečia, dėl šios direktyvos 11 straipsnio pirmos pastraipos, kuria sprendime dėl prašymo pateikti prejudicinį sprendimą remiasi ji teikiantis teismas, reikia pažymėti, kad šioje nuostatoje tik konstatuojama, jog Direktyva 2008/94 „nepažeidžia valstybių narių teisės taikyti arba priimti darbuotojams palankesnius įstatymus ir kitus teisės aktus“. Atsižvelgiant į šią formuluotę, ši nuostata, kuri išdėstyta V skyriuje „Bendrosios ir baigiamosios nuostatos“, nesuteikia valstybėms narėms galimybės priimti teisės aktus remiantis Sąjungos teise; šia nuostata, skirtingai nei pagal tos direktyvos I ir II skyriuose numatytas galimybes, tik pripažįstama valstybių narių teisė remiantis nacionaline teise numatyti tokias nuostatas, kurios būtų palankesnės už nustatytąsias šioje direktyvoje.
- 45 Darytina išvada, kad nacionalinės teisės nuostata, kaip antai aptariama pagrindinėje byloje, kuria pagal darbo sutartį dirbantiems darbuotojams tik suteikiama palankesnė apsauga remiantis vien valstybių narių kompetencija, įtvirtinta Direktyvos 2008/94 11 straipsnio pirmoje pastraipoje, negali būti laikoma patenkančia į šios direktyvos taikymo sritį.
- 46 Beje, remiantis šio sprendimo 36 punkte minėta Teisingumo Teismo praktika, tik aplinkybė, kad pagrindinėje byloje aptariamai teisės aktai susiję su sritimi, kurioje Sąjunga turi kompetenciją pagal SESV 153 straipsnio 2 dalį, nereiškia, kad turi būti taikoma Chartija.
- 47 Galiausiai reikia priminti, kad pagrindinių teisių apsaugos Sąjungos teisėje tikslo siekimas, kiek tai susiję su Sąjungos veikimu ir Sąjungos teisės įgyvendinimu valstybėse narėse, grindžiamas būtinybe išvengti to, kad pagrindinių teisių apsauga, kuri gali skirtis pagal atitinkamą nacionalinę teisę, turėtų neigiamą poveikį Sąjungos teisės viršenybei, vienovei ir veiksmingumui (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Internationale Handelsgesellschaft*, 11/70, EU:C:1970:114, 3 punktą; Sprendimo *Melloni*, C-399/11, EU:C:2013:107, 60 punktą ir Sprendimo *Siragusa*, EU:C:2014:126, 31 ir 32 punktus). Tačiau, atsižvelgiant į šio sprendimo 40, 41 ir 43 punktuose išdėstytus argumentus, dėl pagrindinėje byloje aptariamų teisės aktų toks pavojus neįkyla.
- 48 Remiantis visais išdėstytais argumentais darytina išvada, kad LPL 116 straipsnio 2 dalis negali būti laikoma Sąjungos teisę įgyvendinančia nuostata, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį, todėl negali būti nagrinėjama atsižvelgiant į Chartiją suteikiamas garantijas, būtent į jos 20 straipsnį.
- 49 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktus klausimus reikia atsakyti: nacionalinės teisės aktai, kaip antai aptariamai pagrindinėje byloje, pagal kuriuos darbdavys gali iš atitinkamos valstybės narės reikalauti sumokėti darbo užmokesť, susikaupusį vykstant procesui, per kurį ginčijamas atleidimas iš darbo, už laikotarpį, viršijantį šešiasdešimt darbo dienų nuo ieškinio pateikimo datos, ir pagal kuriuos tuo atveju, jei darbdavys šio darbo užmokesčio nesumokėjo ir yra laikinai nemokus, aptariamas darbuotojas gali, remdamasis subrogacija pagal įstatymą, tiesiogiai reikalauti iš šios valstybės narės

sumokėti šį darbo užmokestį, nepatenka į Direktyvos 2008/94 taikymo sritį, todėl šie nacionalinės teisės aktai negali būti nagrinėjami atsižvelgiant į Chartija užtikrinamas pagrindines teises, būtent į jos 20 straipsnį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 50 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

Nacionalinės teisės aktai, kaip antai aptariami pagrindinėje byloje, pagal kuriuos darbdavys gali iš atitinkamos valstybės narės reikalauti sumokėti darbo užmokestį, susikaupusį vykstant procesui, per kurį ginčijamas atleidimas iš darbo, už laikotarpį, viršijantį šešiasdešimt darbo dienų nuo ieškinio pateikimo datos, ir pagal kuriuos tuo atveju, jei darbdavys šio darbo užmokesčio nesumokėjo ir yra laikinai nemokus, aptariamas darbuotojas gali, remdamasis subrogacija pagal įstatymą, tiesiogiai reikalauti iš šios valstybės narės sumokėti šį darbo užmokestį, nepatenka į 2008 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/94/EB dėl darbuotojų apsaugos jų darbdaviui tapus nemokiam taikymo sritį, todėl šie nacionalinės teisės aktai negali būti nagrinėjami atsižvelgiant į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją užtikrinamas pagrindines teises, būtent į jos 20 straipsnį.

Parašai.